

Türkiye'de Yasal Düzenlemeler ve Yenilenebilir Enerji

Avrupa birliği ülkeleri 2020 hedefini belirledi. “varolan toplam enerjideki payı %8,5 olan yenilenebilir enerjini payını, 2020 tarihine kadar %20 ye yükseltmek” yine toplam elektrik tüketiminin yaklaşık % 35'ini, ısı ihtiyacının %25 ini ve ulaşımın % 10 unu yenilenebilir kaynaklardan sağlamak ana hedefler arasında sıralanmaktadır. Tüm bu rakamlardan güneşin payına düşen ise fotovoltaikler için 52.000 MW olarak belirlendi.

Dünyada gelişmelerin paralelinde ülkemizde 2003 yılından itibaren yenilenebilir enerji alanında çeşitli yasal düzenlemeler yapılmaya başlandı. 10 mayıs 2005 tarihinde kabul edilen “Yenilenebilir enerji kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi amaçlı kullanımına ilişkin” kanun 5346 sayılı kanun, kimi çevreler tarafından birçok Avrupa ve dünya ülkesinde uygulanan teşvikelere göre yetersiz bulursa da bu alana ilgi duyan yatırımcı ve üreticilere çeşitli teşvikler sunmaktadır. Bu kanun metninin tamamı 18 mayıs 2005 tarihinde yayınlanan 25819 sayılı resmi gazete'den ulaşılabilir.

Gerek uluslararası birtakım sözleşmeler nedeniyle gerekse geleneksel enerji kaynağının azalması ve ters orantılı olarak enerji ihtiyacının artması nedeniyle bu alanda çok hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. Bu yasanın yatırımcıya ve üreticiye sağladığı avantajlar aşağıda sıralanmaktadır.

5346 sayılı Yenilenebilir Enerji yasası bu alanda yer alacak gerçek ya da tüzel kişilere yatırım desteği sağlamak ve devlet tarafından satın alınan elektrikte yenilenebilir enerji kaynaklarından üretim yapan kişilere öncelik tanımaktadır. Fakat tüm bu avantajlara sahip olmak için kurumların ya da kişilerin EPDK tarafından verilecek olan “Yenilenebilir Enerji Kaynak Belgesi” (YEK) sahip olmaları gerekmektedir. Bu belge işletmede 10 yılını tamamlamamış tüzel kişilerden, EPDK tarafından belirlenen elektrik toptan satış fiyatı üzerinden saptanan bir fiyatla elektrik satın alımını sağlamaktadır.

Varolan yasa ile bu fiyat 5-5,5 Euro cent/ kWh karşılığı türk lirası olarak belirlenmekte fakat serbest piyasada 5,5 Euro cent/ kwh sınırının üzerinde satış imkanı bulan lisans sahibinin de bu olanaktan yararlanabileceği öngörülmektedir.

Kasım 2008 tarihinde düzenlenen yeni kanun teklifi ile yürürlükte olan yasada yer alan fiyatların daha da arttırılması öngörülmektedir. Örneğin, Bakanlık yetkilileri sivil toplum örgütlerini ve sektör temsilcilerinin katıldığı toplantılarda en son rakamın 25 Euro cent/kWh olacağı konusunda bilgilendirme demeci vermiştir.

Gerçek ya da tüzel kişiler tarafından sadece kendi enerjisini karşılamak amacıyla kurulmuş ve en fazla 1000kW'lık kurulu güce sahip tesislerin kesin projesi, planlanması, Master planı, ön incelemesi, veya ilk etüdü, DSİ veya EİE tarafından hazırlanmış ise bu projeler için hizmet bedeli alınmamaktadır.

Yasada güneş pilleri ve odaklayıcı üniteler kullanan elektrik üretim sistemleri kapsamındaki arge ve imalat yatırımlarının bu kapsama girdiği belirtilmektedir.

31 aralık 2012 tarihine kadar devreye girecek bu tesislerden, ulaşım yollarından ve şebeke bağlantı noktasına kadar olan enerji nakil hatlarından, yatırım ve işletme dönemlerinin ilk on yılda izin, kira, irtifak hakkı ve kullanma izin bedellerine % 85 indirim uygulanmaktadır.

Son birkaç yılda yaşanan gelişmeler yasa ile desteklenirken EPDK tarafından Mayıs 2007 tarihinde hazırlanan ve yatırımcılara yol gösterici nitelik taşıyan destekler ise;

• Yerli doğal kaynaklar ile yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı Üretim tesisi kurmak üzere lisans başvurusunda bulunan tüzel kişilerden, lisans alma bedelinin %1'i dışında kalan tutar tahsil edilmemektedir.

- Yerli doğal kaynaklar ile yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisleri için tesisin tamamlanma tarihinden itibaren ilk 8 yıl süresince yıllık lisans bedeli alınmamaktadır.
- Yerli doğal kaynaklar ile yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesislerine TEİAŞ ve/veya dağıtım lisansı sahibi tüzel kişiler tarafından, sisteme bağlantı yapılmasında öncelik tanınmaktadır.
- Parakende satış lisansı sahibi tüzel kişiler, serbest olmayan tüketicilere satış amacıyla yapılan elektrik enerjisi alımlarında, yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı bir üretim tesisinde üretilen elektrik enerjisi satış fiyatı, TEDAŞ'ın satış fiyatından düşük veya eşit olduğu ve daha ucuz başka bir tedarik kaynağı bulunmadığı takdirde öncelikli olarak söz konusu yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisinde üretilen elektrik enerjisini satın almakla yükümlü kılınmıştır.

Dünya ve AB ülkeleri karşılaştırmaları ve ülkemiz standartları gereği Birçok sivil toplum örgütünün de belirttiği gibi madde 6 (c)'ye göre satın alınacak elektrik enerjisi için uygulanacak fiyat, her yıl için EPDK'nın belirlediği bir yıl öncesi yıla ait "Türkiye ortalama elektrik toptan satış fiyatıdır." Bizler TemizDünya Ekoloji Derneği olarak güneş enerjisinde 5kW'a kadar olan bireysel kullanım için bu fiyatın 20 senelik alım garantisi ile en az 0.25 Euro/kWh olması gerektiğine inanmaktayız.

Şuan da güneş panellerinin Türkiye girişinde ödenen KDV tutarı %18'dir. Temiz enerji üretiminin yaygınlaşması için atılabilecek en somut adım, bu oranın %1'e düşürülmesi ile gerçekleşir.

9/7/2008 tarih ve resmi gazete'de yayınlanan 5784 sayılı kanun 3. maddesinde "yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı, kurulu gücü azami 500 kW üretim tesisi ile mikro kojenerasyon tesisi kuran gerçek ve tüzel kişiler, lisans alma ve şirket kurma yükümlülüğünden muaftır. Bu tüzel kişilerin ihtiyaçlarının üzerinde ürettikleri elektrik enerjisinin sisteme verilmesi halinde uygulanacak teknik ve mali usul ve esaslar Kurum tarafından çıkartılacak bir yönetmelikle belirlenir." cümleleri yer almaktadır.

Her ne kadar bu kanun maddesinde gerçek kişiler de kapsamda grnyorlarsa da, uygulama için hazırlanmakta olan yönetmelik yalnızca tüzel kişileri kapsayacak gibi görünmektedir. Bu noktada kanun maddesindeki ifadelerde şöyle bir karşılık olduğu söylenebilir. Tüzel kişiler için ayrı teknik ve mali düzenlemeler yapılacak mı veya yapılmayacakmı konuları bizim yorumlarımıza göre açık değildir. Bu hususun özellikle açıklığa kavuşması ve bireysel kullanımla ilgili gerekli düzenlemelerin mümkün olan en kısa zamanda yapılması gereklidir.